

Autistiska tecken hos huvudpersonen *Fågel* i romanen *Mardrömmen* av nobelpristagaren *Kenzaburo Oe*

Författaren Kenzaburo Oe (1935–2023, Japan) fick Nobelpriset i litteratur år 1994. Äldsta sonen Hikari Oe föddes 1963 med hjärnskada och autism, och är kompositör.

Romanen *Mardrömmen* av Oe utkom 1964. Första svenska upplagan kom 1969 och den andra (som jag nu läst) 1994. Romanen skrevs på japanska, och översättningen till svenska är gjord via engelska. Berättelsen är delvis självbiografisk.

Handlingen är att huvudpersonen *Fågel* vid 27 års ålder blir far till ett barn med en stor utväxt på huvudet. Under merparten av bokens 208 sidor försöker Fågel fly från problemet genom: alkohol, önska att barnet dör, och överge frun för en älskarinna.

Tecken på autism noterade jag under läsningen. Både i Fågels eget tänkande och fungerande, och i hur andra bemöter och beskriver honom. Här följer ett urval.

Som barn: ”en klen och skygg skolpojke” (61)

Specialintresse

”sedan han i pojkåren gripits av afrikapassionen ” (179)

Diskuterar ”swahilispråkets grammatik” (167)

Köper alldeles för dyra kartor över Afrika (s. 5-6)

”inte ens sett på sina kartor eller läst sin afrikanska bok” (151)

Perception

”detta intensiva gröna” (182)

”Snart blev hettan i bilen och skriken tillsammans outhärdliga” (192)

”Fågel tyckte att sommareftermiddagsljuden från gatan nådde honom som signaler över ett jätteavstånd” (62)

Noterar detaljer: ”En blekt rödgul pöl, prickig av klargula citronfragment.” (84)

Autistiska tankesätt

”Han släppte inte in någonting från yttervärlden som kunde projicera sig på hans medvetandeskärm.” (150)

Ovanlig kommunikation

Vill uttrycka sig kort och klart (47)

Meddelar sin svärfar hemskt besked utan lämplig inlindning: ”Barnet har hjärnbräck och läkaren säger att han dör i morron någongång.” (46)

Skämtar olämpligt, om ett dödssjukt barn (130)

Svarar på sätt som kan uppfattas som okänsligt (82)

Säger sanningen när andra skulle ha ljugit: ”Jag hade baksmälla” (135)

”Han fick på nytt klart för sig hur föga han förstod sig på dessa studenter” (85)

Överbelastnings-blockering

”kände han det som en fruktansvärd plåga att stöta på någon han inte hade väntat sig. Han slöt sig som ett angripet ostron.” (80)

”plötsligt fann han sig oförmögen att få fram ett enda ord [---] Bragt ur fattningen bugade han sig tigande och skyndade sin väg.” (124)

Upplevs som i grunden ovanlig

”en outsider och sålunda ingen som man behövde ta på verkligt allvar. (46)

”en underlig typ som Fågel” (47)

”ni är en personlighet”, säger rektorn när han sparkas Fågel (137)

Ogillas

”han kunde känna att alla inne på avdelningen reagerade med avsky mot hans närvaro” (132)

Brandmän hänskrattar åt en ovanlig fråga från honom (37-38)

När han misslyckats: ”Bakom sig hörde han sköterskornas klara skratt.” (124)

”Den här sortens grymma fällor lurar på mig hela livet överallt.” (86)

Andras (typiska) tankar om Fågel.

”Fågel, tänker du nånsin på allvar på någon annan än dig själv?”, säger frun (122)

”din märkvärdiga arrogans”, säger älskarinnan H. (141)

”Han hade förpuppats i sin personliga olycka”, tänker älskarinnan (167)

Ensamhet

”Jag känner mig som en eremit nuförtiden; det känns bara så konstigt att träffa nya människor när man lever undangömd.” (166)

Torbjörn Andersson, tor@autist.se

Publicerad: 2023-08-12 på min webbplats autist.se